

สรุปการประชุมโต๊ะกลม “เครือข่ายพันธมิตร ภารกิจ Research Integrity”

วันที่ 10 กรกฎาคม 2563 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุมกำพล อดุลวิทย์ ชั้น 2 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เข้าร่วมเสวนา

1. ศ.นพ.ประสิทธิ์ ผลิตผลการพิมพ์ รองผู้อำนวยการ สวทช.
2. ดร.จงรัก วัชรินทร์รัตน์ รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ศ.นพ.ยง ภู่วรวรรณ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ศ.ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ อาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. นพ. กิตติศักดิ์ กุลวิชิต อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. ศ.ดร.สุภา ทารหนองบัว อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. ศ.ดร.สมชาย วงศ์วิเศษ อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
8. ผศ.ดร.วราภา มหากาญจนกุล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
9. ผศ.ดร.ดนุพล นันทจิต หัวหน้าฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์
10. ศ.ดร.ทพญ.ศิริวรรณ สืบบุญการณ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11. ผศ.ดร.ธิกรรัตน์ พิมลศรี ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารโครงการวิจัย สายงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
12. รศ.จิตราภา กุณทลบุตร รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
13. คุณจักรพันธ์ ก้อนมณี เจ้าหน้าที่วิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
14. คุณรัชตะ อนวัชกุล นักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
15. ดร.ดรุณี ชูประยูร ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยเกริก
16. ผศ.พัชรินทร์ พันธุ์แน่น หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก
17. รศ.ดร.สุบิน ยุระรัช ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
18. ดร.พงษ์สุดา (ภูมะธนะ) ผ่องธัญญา ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี บริษัทเอสซีจี เปเปอร์ จำกัด(มหาชน)
19. ดร.สรณ์รินทร์ บังเกิดผล ศูนย์พัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี บริษัทเอสซีจี เปเปอร์ จำกัด(มหาชน)
20. คุณสุพรรณนิจ พลเสน สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
21. คุณณัฐภาพร มหาศรานนท์ สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
22. คุณธีรศักดิ์ สุนทรา สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
23. คุณนิศานาถ จุลกะเสรี สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
24. คุณรัตนารณณ์ ไชยแสน สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
25. คุณชุตินา ดอนปัด สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
26. คุณกัญญาวีร์ วุฒิตันติพงศ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
27. คุณอรินทิพย์ ธรรมชัยพินิต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

28. คุณเพ็ญสุภา แก้วพิทยาภรณ์	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
29. คุณพันธุ์ปิติ เปี่ยมสง่า	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
30. คุณผกาภาศ ธนพัฒน์พงศ์	นักประชาสัมพันธ์ กองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
31. คุณอัมพาภรณ์ อมรเสวภาคย์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
32. คุณสรลชญา สมัญกสิวิทย์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
33. คุณฐิติวรรณ เกิดสมบูรณ์	ผู้อำนวยการ ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
34. คุณอัครณัฐษา พฤษสุนันท์	ผู้อำนวยการ ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย สวทช.
35. ดร.ธัญธร นิยมไทย	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
36. ดร.รัตนพรรณ ภูมิรัตน์	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
37. คุณรุจิกร ทรัพย์สมpong	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
38. คุณณัฐพัชร์ รักการ	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
39. คุณสุพัตรา ละออรันต์ศักดิ์	ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย สวทช.
40. คุณสุดารัตน์ ลือพงศ์พัฒนา	ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย สวทช.
41. คุณอวิกา ชุ่นมงคล	ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย สวทช.
42. คุณณัฐนันท์ เอี่ยมแจ่มพันธ์	ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย สวทช.

เปิดประชุม เวลา 9:15 น.

ศ.ดร.สุภา ทารหนองบัว อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แจ้งที่มาและวัตถุประสงค์ของการจัดงานประชุมโต๊ะกลม โดยให้ข้อมูลว่า สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นสถาบันที่อยู่ในโครงการ Multi Mentoring System ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ร่วมกันสร้างเครือข่ายในการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ และสืบเนื่องจากจรรยาบรรณนักวิจัย เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่และนักวิจัยพี่เลี้ยง จึงได้ร่วมกับ สวทช. จัดงานประชุมโต๊ะกลมนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายพันธมิตร นักวิจัยรุ่นใหม่ และนักวิจัยพี่เลี้ยง ได้มาแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณของนักวิจัย และจริยธรรมการวิจัยร่วมกัน

ศ.นพ.ประสิทธิ์ ผลิตผลการพิมพ์ รองผู้อำนวยการ สวทช. กล่าวต้อนรับ และให้ข้อมูลแก่ที่ประชุมว่า การประชุมโต๊ะกลมนี้ เป็นกิจกรรมที่ สวทช. ดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายพันธมิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ และความเข้าใจ เรื่อง จริยธรรมการวิจัย หรือ Research Integrity ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่า ความผิดพลาดที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัย ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากความไม่ทราบ กล่าวคือ ไม่ทราบว่า การทำวิจัยที่ดีในทางปฏิบัตินั้น ควรเป็นอย่างไร ไม่ทราบว่าเรื่องใดเป็นเรื่องที่ไม่ควรทำ หรือทำไม่ได้ นอกจากนี้ ยังพบว่า ในหลายมหาวิทยาลัย ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องจริยธรรมการวิจัยอย่างเป็นทางการ แต่ส่วนใหญ่เป็นการสอนโดยกระบวนการกลุ่มภายในมหาวิทยาลัย จากรุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้อง หรือ จากอาจารย์ไปสู่ลูกศิษย์ ผ่านการพูดคุย และไม่ได้มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้อาจารย์ หรือนักศึกษาจำนวนหนึ่งประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัยได้ ด้วยเหตุนี้ สวทช. จึงพยายามเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสำหรับการวิจัย มีการจัดทำเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้นักวิจัย อาจารย์ หรือ

นักศึกษา ให้สามารถเข้าใจได้ว่า การดำเนินการวิจัยภายใต้หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณนักวิจัยนั้น มีแนวปฏิบัติ หรือวิธีดำเนินการอย่างไร นอกจากนี้ ศ.นพ.ประสิทธิ์ ได้ยกตัวอย่างผลกระทบและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัย ซึ่งเป็นกรณีการถอนบทความเกี่ยวกับโรคโควิด-19 จำนวน 2 บทความ จากวารสารชั้นนำระดับโลก คือ The Lancet และ New England Journal of Medicine โดยผลกระทบจากการถอนบทความแรก ทำให้องค์การอนามัยโลกต้องเสียเวลาในการทดลองยารักษาโรคโควิด-19 และต้องเริ่มการทดลองใหม่ เนื่องจากความผิดพลาดของบทความ ในขณะที่การถอนบทความที่ 2 เกิดจากความไม่น่าเชื่อถือของบทความ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับผลข้างเคียงของยาบางชนิดต่อผู้ป่วยโควิด-19 ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสื่อสารประเด็นจริยธรรมการวิจัยเหล่านี้เพื่อให้นักวิจัยเข้าใจและทราบว่า ควรดำเนินการวิจัยอย่างไร จึงจะไม่นำไปสู่ปัญหาต่างๆ ในเบื้องหน้า นอกจากนี้ ปัจจุบันการวิจัยทางวิทยาศาสตร์มักเป็นโครงการที่มีขนาดใหญ่ขึ้น มีบุคลากรหลายมหาวิทยาลัยทำงานพร้อมกัน ซึ่งหากมีปัญหาเกิดขึ้น อาจไม่ทราบว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ดังนั้น หากผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจสอดคล้องกัน จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้สะดวกขึ้น ซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทาง สวทช. ต้องการสื่อสารกับมหาวิทยาลัยต่างๆ

ดร.จรงค์ วัชรินทร์รัตน์ รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวเปิดงานประชุม และให้ข้อคิดเห็นว่า ได้พบเห็นปัญหาด้านจริยธรรมการวิจัยหลายเรื่อง และมีการลงโทษนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับเรื่องจรรยาบรรณการวิจัยหลายครั้ง ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งอาจเกิดจากความไม่เข้าใจ ไม่ทราบว่าเป็นสิ่งที่ผิด และส่วนหนึ่งอาจเกิดจากความคึกคะนอง และจากปัญหาดังกล่าว เป็นผลทำให้ นักวิจัยที่ติดยากลายเป็นคนที่หมดอนาคตทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ซึ่งเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่อาจส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการวิจัยของชาติ และผลลัพธ์ที่ออกมาอาจยิ่งใหญ่ด้วยกัน ดังตัวอย่าง ผลกระทบเกี่ยวกับเรื่องโควิด-19 ซึ่งเกิดจากการถอดถอนบทความวิชาการ ที่ ศ.นพ.ประสิทธิ์ ได้กล่าวถึง อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ตระหนักถึงประเด็นนี้ และมีการกำหนดจรรยาบรรณของอาจารย์ แต่ส่วนใหญ่เป็นจรรยาบรรณที่เน้นด้านการเรียนการสอนมากกว่าด้านการวิจัย โดยในปัจจุบัน ยังไม่มีการกำหนดจรรยาบรรณของนักวิจัยโดยตรง นอกจากนี้ มีรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย (Research methodology) เช่น เทคนิคการวิจัยต่างๆ และขั้นตอนการวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเชิงเทคนิคมากกว่าจรรยาบรรณการวิจัย ทั้งนี้ หากงานประชุมในวันนี้สามารถนำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยได้ ก็จะมีประโยชน์ต่อวงการวิจัยในการสร้างงานวิจัยที่มีมาตรฐานได้เป็นอย่างมาก

ผศ.ดร.วราภา มหากาญจนกุล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวถึงบทบาทและภารกิจด้าน Research Integrity ของสถาบัน โดยประเด็นด้านจริยธรรมการวิจัยนั้นเป็นที่ตระหนักในระดับองค์กรของหลายประเทศ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งหน่วยงาน Office of Research Integrity ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา หน่วยงาน UK Research Integrity Office ซึ่งเป็นองค์กรอิสระของสหราชอาณาจักร มีเครือข่ายดูแล Research Integrity ให้คำแนะนำเรื่องจรรยาบรรณของนักวิจัยที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการแพทย์ ในขณะที่ประเทศในยุโรปมี European Network of Research Integrity Offices เป็นหน่วยงานดูแลกำกับด้าน Research Integrity

สำหรับการดำเนินงานด้าน Research Integrity ในประเทศไทย สวทช. เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พันธกิจหลัก ในการส่งเสริมการวิจัย การพัฒนาวิศวกรรม และพัฒนากำลังคนและโครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ รวมทั้งระบบพัฒนาประเมินตรวจสอบคุณภาพ และจริยธรรมการวิจัย อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานของคุณภาพการวิจัยและจริยธรรมการวิจัย และสำหรับองค์กรระดับชาติของประเทศไทย คือ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง Research Integrity และกำหนดมาตรฐานการวิจัย ซึ่งทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ยึดถือ

มาตรฐานดังกล่าวเป็นแนวปฏิบัติในการวิจัย และในระดับมหาวิทยาลัย หลายมหาวิทยาลัยได้จัดตั้งหน่วยงานดูแลกำกับ ด้าน Research Integrity ตัวอย่างเช่น ศูนย์จริยธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

ผศ.ดร.วราภา อธิบายถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในการกำหนดมาตรฐานการวิจัยต่างๆ โดยได้นำ ข้อเสนอแนะ แนวปฏิบัติ และมาตรฐานต่างๆ ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติมาเป็นต้นแบบ และปรับปรุงให้สอดคล้องกับ บริบทของงานวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยมีการดำเนินการตามมาตรฐานการวิจัย ทั้งการวิจัยในคน และสัตว์ รวมถึงการ ดำเนินการด้านมาตรฐานความปลอดภัยทางชีวภาพ และมาตรฐานความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการ อีกทั้ง การดูแล มาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการ รวมถึงจริยธรรมของนักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำหน้าที่บริหารจัดการการวิจัย มีการจัดตั้งฝ่ายมาตรฐานการวิจัย เพื่อดูแลมาตรฐานการวิจัย จริยธรรมการวิจัย และจรรยาบรรณนักวิจัย โดยมีบทบาทในการดูแลการร่างข้อเสนอ ให้คำแนะนำมาตรฐานการวิจัย รวมทั้งข้อเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ทดลอง หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์จะต้องผ่านคณะกรรมการเพื่อ รับรองวิธีดำเนินการวิจัย ในด้านมาตรฐานการเผยแพร่บทความวิชาการ เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวารสารใน ระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 2 วารสาร ได้แก่ Agriculture and Natural Resources (ANRES) และ Kasetsart Journal of Social Sciences ซึ่งเป็นการเผยแพร่ผลงานวิจัย ดังนั้น จึงได้มีความเข้มงวดด้านความถูกต้องตามหลักวิชาการ ดูแล คุณภาพของผลงาน และมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงาน เพื่อให้ผลงานที่ได้รับการเผยแพร่มีคุณภาพ มาตรฐาน และ เชื่อถือได้

ฝ่ายมาตรฐานการวิจัยยังมีบทบาทในการพัฒนาการวิจัยให้ดำเนินตามหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณการวิจัย ให้เป็นไปตามหลักสากล ข้อกำหนด และกฎหมายที่ควบคุม โดยภารกิจของฝ่ายมาตรฐานการวิจัยมีทั้งหมด 5 ส่วน ได้แก่ งานกำกับดูแลมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ งานกำกับดูแลมาตรฐานการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทาง วิทยาศาสตร์ งานกำกับดูแลมาตรฐานความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการวิจัย งานกำกับดูแลมาตรฐานความปลอดภัยทาง เทคโนโลยีชีวภาพ และงานกำกับดูแลการขึ้นทะเบียนพันธุพืช พันธุสัตว์ และจุลินทรีย์ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ภารกิจทั้งหมดดูแลโดยคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ และคณะกรรมการการพิจารณา จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เป็นต้น นอกจากนี้ มีบทบาทในการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เพื่อให้นักวิจัยตระหนักถึง เรื่องจริยธรรมด้านการวิจัย และการส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพวิจัย เช่น การจัดอบรมพูดคุยเสวนา เรื่อง กฎหมาย จริยธรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักวิจัย เป็นต้น

ศ.นพ.ยง ภู่วรวรรณ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า จริยธรรม นั้นอยู่ที่ใจของแต่ละบุคคล และอยู่สูงกว่ากฎหมาย เนื่องจากความผิดทางจริยธรรมนั้นไม่จำเป็นต้องมีความผิดทาง กฎหมาย เมื่อมองย้อนไปในอดีตพบว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับจริยธรรมน้อยมาก แต่เริ่มให้ความสำคัญมากขึ้นเมื่อ มีการตีพิมพ์บทความทางวิชาการของ Southwestern Texas University ที่นำเสนอเกี่ยวกับความซื่อซ้อ และความ คล้ายกันของบทความในวารสารทางการแพทย์ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 60,000 วารสาร หลังจากนั้นประเทศไทยจึงมีความ ตื่นตัวเรื่องจริยธรรมมากขึ้น โดยมีการใช้โปรแกรม Déjà vu ตรวจสอบความเหมือนของบทความ พบว่า มีจำนวน 129 บทความที่มีความเหมือนกัน และเป็นที่น่าสังเกตว่า ความคล้ายหรือความเหมือนกันของบทความมักจะเกิดขึ้นในประเทศ ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษ และเมื่อมีการวิเคราะห์ Similarity Index เพื่อใช้ระบุเปอร์เซ็นต์ความเหมือนหรือความคล้ายกัน ของบทความ จึงเป็นการเริ่มต้นของการนำบทความต่างๆ มาตรวจสอบความคล้าย หลังจากนั้น ทุกคนจึงเริ่มตื่นตัว และ เริ่มให้ความรู้เพื่อป้องกันการเกิดการคัดลอกผลงาน เช่น การใช้วิธีการกล่าวซ้ำ (Paraphrasing) ซึ่ง ศ.นพ.ยง มิให้ ความเห็นว่า ในระยะหลัง บทความวิชาการที่มีความเหมือนหรือคล้ายกันนั้นมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมีโปรแกรมที่ทำให้

สามารถตรวจสอบความคล้ายได้ดีขึ้น และในเวลาต่อมา มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้นำโปรแกรม Turnitin ไปใช้ภายในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม Turnitin สามารถระบุได้เพียง Similarity Index ว่าบทความมีความเหมือนกันกี่เปอร์เซ็นต์ และทางมหาวิทยาลัยต่างๆ จะยอมรับความเหมือนได้มากน้อยอย่างไร สำหรับการส่งไปตีพิมพ์ตามวารสารทั่วไปนั้นได้ กำหนดให้สามารถมี Similarity Index ได้ไม่เกิน 30% จึงจะสามารถตีพิมพ์วารสารได้ อย่างไรก็ตาม ศ.นพ.ยง ให้ข้อคิดเห็นว่า ความเหมือน หรือ Similarity Index นั้น ไม่ควรเกิน 20% นอกจากนี้ ได้มีการจัดทำโปรแกรมสำหรับตรวจสอบความคล้ายของบทความภาษาไทยในภายหลัง คือ โปรแกรมอักษรวิสุทธิ์ โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ ศ.นพ.ยง ให้ความเห็นว่า ปัญหาการคัดลอกบทความ หรือผลงานวิชาการในปัจจุบันนั้น ไม่ได้เป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากมี วิธีการตรวจสอบโดยใช้โปรแกรมต่างๆ ที่ง่ายขึ้น แต่ปัญหาที่พบอยู่เสมอมา คือ การบันทึกข้อมูลงานวิจัย หรือการใช้ Logbook เพื่อป้องกันการสร้างข้อมูลเท็จ (Fabrication) ดังนั้น การสอนวิธีการใช้ Logbook จึงเป็นประเด็นที่ทุกคนควรช่วยกันสร้างให้นักวิจัยรุ่นใหม่ หรือนิสิต นักศึกษา ให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการป้องกันการเกิด Fabrication และสำหรับเรื่อง การดัดแปลงข้อมูล (Falsification) นั้น จะต้องให้ความสำคัญหรือตระหนักรู้ เนื่องจากหลายครั้งเกิดโดยไม่ตั้งใจ เช่น การปรับแต่งรูปถ่าย หรือการปรับเปลี่ยนค่าสถิติ เป็นต้น ซึ่ง ศ.นพ.ยง ให้ข้อคิดเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่ต้องมีการสอน เนื่องจากบางคนทำไปโดยไม่ตั้งใจ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นการนำรูปมาใช้ซึ่งต้องคำนึงถึงลิขสิทธิ์ทางผลงานว่าเป็น Creative Commons หรือไม่ และมีเงื่อนไขการนำผลงานไปใช้อย่างไร จึงไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น รวมถึงการขออนุญาตจากเจ้าของรูป หากต้องนำรูปของผู้อื่นมาใช้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นเหล่านี้เป็นเรื่องที่ยังไม่มีใครสอน แต่มักเกิดจากการเรียนรู้ ดังนั้น จึงควรมีการสอนเกี่ยวกับขั้นตอนการนำรูปของผู้อื่นมาใช้ในผลงานของตัวเองอย่างถูกต้อง และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น

นอกจากนี้ ศ.นพ.ยง ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้อีเมลราชการ เช่น อีเมลของมหาวิทยาลัย ในการดำเนินการต่างๆ ทางวิชาการ เช่น การส่งบทความวิชาการกับวารสาร เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาด้านจริยธรรมการวิจัยที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น การปลอมอีเมลของผู้ประเมินบทความ (Reviewer) และส่งบทความของตนไปยังอีเมลปลอมดังกล่าว ให้ตนเองเป็นผู้พิจารณาบทความนั้น เพื่อให้ได้รับการตอบรับตีพิมพ์วารสาร เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้เกิดการถอดถอนบทความจากวารสารมากมาย และเมื่อวารสารปรับเปลี่ยนจากรูปแบบกระดาษ มาเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ก็เกิดวารสารที่เรียกว่า Predatory journal ออกมามากมาย ซึ่งผู้ส่งบทความควรพิจารณาและทราบว่า วารสารที่จะส่งไปตีพิมพ์นั้นดีหรือไม่ ทั้งนี้ ฐานข้อมูลวิจัยต่างๆ ไม่สามารถยืนยันคุณภาพของวารสารได้ จากการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้วารสารต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดเกี่ยวกับการตีพิมพ์บทความที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 โดยประการแรก บทความจะต้องเป็นแบบ Open Access ที่ทุกคนต้องเข้าถึงได้ และ ประการที่ 2 เป็นบทความประเภท Preprint ไม่ต้องรอผ่านกระบวนการประเมินโดยคณะกรรมการ (Peer Review) ดังนั้น บทความที่เกี่ยวกับโควิด-19 ที่ผ่าน Peer Review จึงมีเพียง 20,000 บทความ ในขณะที่บทความที่ไม่ผ่าน Peer Review มีจำนวนมากถึง 60,000 บทความ โดย ศ.นพ.ยง ได้ให้ข้อคิดที่ทึ่งทึ่งไว้ว่า หากมีการตีพิมพ์บทความประเภท Preprint แล้ว เมื่อพิจารณาในแง่จริยธรรมการวิจัย ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ

ศ.ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ อาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิบายถึงความสำคัญของ Research Integrity ซึ่งสามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “บูรณภาพของการวิจัย” หมายความว่า การทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ โดยมีส่วนประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ การลักลอก (Plagiarism) การประดิษฐ์ข้อมูลขึ้นมาเอง (Fabrication) และ การตกแต่งข้อมูลให้เข้ากับจุดประสงค์ของการตีพิมพ์ หรือการวิจัย (Falsification) ทั้ง 3 ประการนี้เป็นหัวใจหลักของการทำผิดในกระบวนการวิจัย ซึ่งวงการวิชาการยอมรับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นอื่นๆ ที่ถือเป็น

ส่วนหนึ่งของการทำผิดในกระบวนการวิจัยเช่นกัน แต่อาจไม่ร้ายแรงเท่า 3 ประเด็นแรกที่กล่าวถึงข้างต้น โดย ศ.ดร. โสรจจ์ ได้ยกตัวอย่าง และอธิบายถึงประเด็นอื่นๆ ที่เป็นการทำผิดในกระบวนการวิจัย ดังนี้ การมีชื่อในเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ (Authorship) ควรเป็นไปตามบทบาทในการทำงานของวารสารนั้น ซึ่งหากผู้ใดมีชื่อปรากฏอยู่ในขณะผู้แต่งของวารสารแล้ว ผู้นั้นก็ควรมีบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่งในการทำงานที่ออกมาเป็นผลผลิตของวารสารนั้น จึงจะถือเป็นการทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ การใช้ประโยชน์ในทางที่ผิดจากทุนวิจัย ตัวอย่างเช่น การใช้ประโยชน์ที่ผิดวัตถุประสงค์ของงบประมาณอาจเข้าข่ายการทำผิดทางจริยธรรมการวิจัย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีประเด็นความโปร่งใส การติดต่อสื่อสารอย่างเปิดเผย ไม่ปิดบังข้อมูล และการดูแลเอาใจใส่บุคคลที่เกี่ยวข้องก็เป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน รวมถึงการรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Accountability) กล่าวคือ หากมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้น ผู้วิจัยสามารถอธิบาย และรับผิดชอบต่อกระทำนั้นๆ ได้

ศ.ดร. โสรจจ์ อธิบายเหตุผลที่ต้องมีการคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย รวมถึงความจำเป็นของการจัดประชุมและจัดตั้งเครือข่ายพันธมิตรด้านจริยธรรมการวิจัย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในภูมิทัศน์ของการทำวิจัยในประเทศ ที่จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนปริมาณงานวิจัย และการตีพิมพ์ผลงานวิชาการมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดแรงกดดันต่ออาจารย์และนักวิจัยในการหาช่องทางลัดเพื่อเพิ่มปริมาณการตีพิมพ์ เนื่องจากปริมาณผลผลิตทางวิชาการต่างๆ เหล่านี้มีผลโดยตรงต่อผลประโยชน์ที่อาจารย์และนักวิจัยจะได้รับ เช่น การเลื่อนขั้นของนักวิจัย หรือการขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีผลมาจากวัฒนธรรมของภูมิภาคนี้ที่ผู้อาวุโสมักจะไม่ต้องรับผิดชอบ หรือมีผู้รับผิดชอบ รวมถึงการขาดการรับรู้ที่ถูกต้อง และขาดกลไกการกำกับดูแลซึ่งเป็นมาตรฐานสำคัญที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาด้านจริยธรรมการวิจัยต่อไป โดย ศ.ดร. โสรจจ์ ได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกรณีการถอนปริญญาเอกของนักศึกษาที่ทำการคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) และกรณีที่นักวิจัยมีจำนวนการได้รับการอ้างอิง (Citation) ในฐานข้อมูลที่มากผิดปกติ อีกทั้ง บทความวิชาการที่ตีพิมพ์นั้นอยู่ในสาขาวิชาที่ไม่สอดคล้องกับความชำนาญและสาขาวิชาของนักวิจัย อย่างไรก็ตาม ศ.ดร. โสรจจ์ ได้ให้ข้อคิดเห็นในกรณีศึกษานี้ว่า การพิจารณาว่านักวิจัยมีความผิดหรือไม่ อาจจำเป็นต้องมีการอภิปรายต่อไป แต่ประเด็นที่ควรคำนึงถึงคือ นักวิจัยมีส่วนร่วมในเชิงเนื้อหาวิชาการของบทความอย่างไรสมควรมีชื่ออยู่ในกลุ่มของผู้วิจัยหรือไม่ นอกจากนี้ ศ.ดร. โสรจจ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยเพื่อดูแลด้านจริยธรรมการวิจัย ให้ความปลอดภัยแก่ผู้ร้องเรียน มีอำนาจในการสอบสวนการประพฤติผิดทางด้านจริยธรรมการวิจัย และมีข้อบังคับของมหาวิทยาลัยรองรับ ในขณะที่เดียวกันก็ควรมีการจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานดูแลด้านจริยธรรมการวิจัยในระดับประเทศ และควรมีกฎหมายรองรับเช่นกัน

นพ. กิตติศักดิ์ กุลวิจิต อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิบายว่า กฎหมายมีไว้เพื่อให้บุคคลมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ซึ่งหากมีกฎหมายเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ เนื่องจากยังมีสิ่งอื่นๆ ที่ต้องพึงประสงค์มากกว่ากฎหมาย ซึ่งนั่นคือ จริยธรรม จรรยาบรรณ แต่สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างกฎหมาย และจริยธรรม จรรยาบรรณ คือ บทลงโทษ โดย นพ. กิตติศักดิ์ ชี้ให้เห็นว่า ในกระบวนการทำงานวิจัยนั้น มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์บางอย่างที่กฎหมายไม่สามารถส่งเสริมให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นได้ ซึ่งจริยธรรมในการวิจัยนั้นมี 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนในการทำวิจัย และส่วนในการเผยแพร่งานวิจัย โดยบทบาทหน้าที่หลักของหน่วยงานที่ดูแลด้านจริยธรรมการวิจัย คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย เพื่อให้ทุกคนประพฤติตามพฤติกรรมอันพึงประสงค์ร่วมกัน นอกจากนี้ นพ. กิตติศักดิ์ ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพิจารณา หรือตัดสินเกี่ยวกับความประพฤติผิดทางจริยธรรมการวิจัยว่า ควรพิจารณาที่เจตนามากกว่าการกระทำ กล่าวคือ ในบางกรณี หากอาจารย์ หรือนักวิจัยมีเจตนาที่ดี และทำอย่างโปร่งใส ถูกต้อง ก็อาจไม่ถือว่าเป็นการประพฤติที่ผิดหลักจริยธรรมการวิจัย หรือแม้แต่ในการถอดถอนบทความวิชาการ บางกรณีเกิดขึ้นโดย

เจตนาที่บริสุทธิ์ของผู้เขียนบทความวิชาการ ดังนั้น ผู้พิจารณาควรศึกษาให้ถ่องแท้ จึงสามารถพิจารณาและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องเรียน ผู้ร้องเรียน และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้ นพ. กิตติศักดิ์ ได้นำเสนอ กรณีศึกษาเกี่ยวกับการถอดถอนบทความเรื่องโควิด-19 ด้วยเจตนาบริสุทธิ์ เนื่องจากผู้เขียนบทความ ไม่สามารถนำข้อมูลดิบมาแสดงกับวารสารได้ เนื่องด้วยข้อตกลงเกี่ยวกับการปกปิดแหล่งที่มา หรือข้อมูลคนไข้ และชี้ให้เห็นถึงประเด็นการประพฤติผิดทางจริยธรรมการวิจัยของผู้เขียนกลุ่มนี้ในเรื่อง การมีชื่อในเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ (Authorship) เนื่องจากผู้เขียนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลดิบของงานวิจัยได้ทุกคนตามที่ได้รับรองไว้

นพ. กิตติศักดิ์ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ประเด็นการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยนั้นไม่ได้เป็นเรื่องที่ตรงไปตรงมา ต้องเป็นผู้ที่ศึกษามาจึงสามารถให้ความเป็นธรรมได้ ด้วยเหตุนี้ นพ. กิตติศักดิ์ เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยทุกแห่ง รวมถึงในระดับประเทศ จัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานด้านจริยธรรมการวิจัย อีกทั้ง จะต้องมีการให้ความเป็นธรรมด้วย เนื่องจากมีทั้งผู้ร้องเรียนด้วยความซื่อสัตย์บริสุทธิ์ ซึ่งผู้ร้องเรียนกลุ่มนี้มักเป็นผู้ร้องเรียนที่ด้อยโอกาส หรือผู้ร้องเรียนที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาที่อาจกลัวภัยมาถึงตัวจึงไม่กล้าร้องเรียน และผู้ร้องเรียนที่ต้องการกลั่นแกล้ง ดังนั้น จะต้องมีการให้ความเป็นธรรม รวมถึงการปกปิดข้อมูลเพื่อความปลอดภัยของทั้งผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และกรรมการ

ศ.ดร.สมชาย วงศ์วิเศษ อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี อธิบายภาพรวมการตรวจสอบความซ้ำซ้อนโดยใช้โปรแกรม iThenticate โดยสรุปดังนี้ โปรแกรมหลักที่ใช้ในการตรวจสอบความซ้ำซ้อน คือ iThenticate และ Turnitin สำหรับโปรแกรม iThenticate สามารถใช้ตรวจสอบได้ 2 หมวด คือ Similarity Index และ Content Tracking โดยโปรแกรมจะทำการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความทีละ 6 คำ เปรียบเทียบกับฐานข้อมูลที่มีจนครบทั้งบทความ จากนั้นโปรแกรมจะแสดงเปอร์เซ็นต์ความซ้ำซ้อนระหว่างบทความที่ตรวจสอบและบทความจากฐานข้อมูล และเรียงเปอร์เซ็นต์ความซ้ำซ้อนสูงสุดให้ ซึ่งเมื่อรวมเปอร์เซ็นต์ความซ้ำซ้อนจากทุกบทความแล้วจะได้เป็นค่า Similarity Index ในขณะที่ Content Tracking จะพิจารณาเปรียบเทียบบทความที่ตรวจสอบกับบทความในฐานข้อมูลทีละบทความเพื่อดูว่ามีความซ้ำเท่าใด ซึ่งหากมีการซ้ำมากกว่า 6 คำขึ้นไป จะถือว่ามีความซ้ำซ้อนกับบทความนั้นๆ จากนั้นโปรแกรมจะคำนวณค่า Content Tracking ซึ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ที่แสดงความซ้ำซ้อนกันระหว่างบทความที่ตรวจสอบกับแต่ละบทความในฐานข้อมูล โดยที่โปรแกรมสามารถตรวจสอบความซ้ำซ้อนของตารางและคำที่อยู่ในรูปได้ แต่ไม่สามารถตรวจสอบความซ้ำซ้อนของสมการได้ เนื่องจากสมการไม่จัดเป็นคำ

ทั้งนี้ ศ.ดร.สมชาย ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ไม่ควรพิจารณาเพียงแค่ตัวเลข Similarity Index แต่ต้องพิจารณาในรายละเอียดว่า ส่วนใดที่มีความซ้ำซ้อนกัน เนื่องจากมีส่วนที่หลีกเลี่ยงการซ้ำได้ยาก เช่น การอ้างอิง ชื่อ หรือ Technical term และที่อยู่ เป็นต้น ศ.ดร.สมชาย ให้ข้อมูลว่า สำนักพิมพ์ Springer ระบุว่าจะไม่ใช้ Similarity Index ในการพิจารณา Plagiarism เพียงอย่างเดียว แต่จะทำ Manual Examination ด้วย อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไป หากมี Similarity Index ต่ำกว่า 20% จะยอมรับได้

ศ.ดร.สุภา หารหนองบัว อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นำเสนอกรณีศึกษาข่าวการถอดถอนบทความของตัวเองของนักวิทยาศาสตร์รางวัลโนเบลด้านเอนไซม์ จากวารสาร Sciences ซึ่งเป็นวารสารที่มี Impact Factor สูงที่สุดในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องจากนักวิจัยในแล็บไม่ได้บันทึกข้อมูลใน Lab notebook และนักวิทยาศาสตร์ท่านนี้ไม่ได้ตรวจดูรายละเอียด อีกทั้งยังพบว่า นักวิจัยท่านอื่นไม่สามารถทำซ้ำตามที่รายงานในงานวิจัยนี้ได้ ซึ่งจากกรณีนี้ทำให้ได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบของนักวิจัยที่จะต้องทราบหน้าที่ของตนเองว่า จะต้องทำอะไร ดังนั้น ประเด็นเหล่านี้เป็นกรณีที่สถาบันการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา หัวหน้าห้องปฏิบัติการวิจัย หรือ

องค์กรระดับสูงของมหาวิทยาลัย จะต้องช่วยกันเพื่อไม่ให้มีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้น โดย ศ.ดร.สุภา กล่าวว่า เป็นความรับผิดชอบของนักวิจัยรุ่นใหม่ ที่ต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยว่าสิ่งใดควรทำ และสิ่งใดไม่ควรทำ อีกทั้ง วงการวิจัยจะต้องช่วยกันเพื่อหาแนวทางว่าจะทำอย่างไร จึงจะสามารถลดกรณีการเกิดการประพฤติผิดทางจริยธรรมให้เป็นศูนย์ได้ และจะดีกว่าหรือไม่ หากเราสามารถป้องกันการเกิดการทำให้ผิดทางจริยธรรมการวิจัยได้โดยการใช้ความรู้ และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนคุณภาพของงานวิจัยอีกด้วย

นอกจากนี้ ศ.ดร.สุภา ได้นำเสนอตัวอย่าง Research Ethics Program ของ University of California San Diego ซึ่งจัดให้นักศึกษาได้เข้าร่วมอภิปรายกรณีศึกษาต่างๆ ร่วมกัน เดือนละหนึ่งครั้ง โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้จะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ความเข้าใจ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยให้กับนักศึกษา ซึ่ง ศ.ดร.สุภา มีข้อคิดเห็นว่า เราควรบ่มเพาะประเด็นนี้ในมหาวิทยาลัย อีกทั้ง ควรมีการให้ข้อตกลงร่วมกันว่าจะช่วยกัน และเป็นโอกาสที่จะนำแนวปฏิบัติของแต่ละสถาบันมานำเสนอ พูดคุย แลกเปลี่ยนกัน สร้างบรรยากาศของจรรยาบรรณงานวิจัยให้เกิดขึ้นในสถาบันของเรา เพื่อให้ นักวิจัยรุ่นใหม่ นิสิต หรือนักศึกษา สามารถสร้างสรรค์สังคม และผลงานที่ดี รวมถึงตระหนักเรื่องคุณธรรม นำความรู้

ศ.นพ.ประสิทธิ์ เชิญผู้แทนจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และร่วมอภิปรายเกี่ยวกับภารกิจด้าน Research Integrity และการเตรียมระบบ เพื่อความพร้อมรับสถานการณ์ด้านการประพฤตินิชอบทางการวิจัยของแต่ละสถาบัน

ศ.ดร.ทพญ.ศิริวรรณ สืบบุญการณ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า ต้องการให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลด้านจริยธรรมการวิจัยในระดับประเทศเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังไม่มียุทธศาสตร์ในเรื่องนี้โดยตรง โดยฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม มีบทบาทในการดูแลจริยธรรมการวิจัยในคน การกำกับดูแลสัตว์ทดลอง และความปลอดภัยทางชีวภาพ นอกจากนี้ มีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายจริยธรรมโดยเฉพาะ ซึ่งมีความสนใจในด้านจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์ โดย ศ.ดร.ทพญ.ศิริวรรณ ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการดำเนินงานในประเด็นด้านจริยธรรมเหล่านี้ อาจจำเป็นต้องมีนักกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อช่วยในการกำหนดมาตรฐานให้คณะกรรมการต่างๆ

ผศ.ดร.ธิวัรัตน์ พิมลศรี ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารโครงการวิจัย สายงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ให้ข้อมูลว่า ทางสถาบันมีกลไกกำกับดูแลรองรับด้านจริยธรรมการวิจัย มีการจัดตั้งคณะกรรมการภายใน และภายนอกดูแลงานวิจัยของอาจารย์ และนักศึกษา มีการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อใช้เป็นกลไกควบคุมและป้องกันการทำให้ผิดทางจริยธรรมการวิจัย นอกจากนี้ ทางสถาบันยังให้ความสำคัญกับการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีการให้รางวัลการวิจัย การยกย่องเชิดชู มีระบบการติดตามงานวิจัยเพื่อให้ผู้ให้ทุนสามารถติดตามงานวิจัยของอาจารย์ที่อยู่ภายใต้สังกัดของมหาวิทยาลัยได้

ผศ.ดร.دنุพล นันทจิต หัวหน้าฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ ให้ข้อคิดเห็นว่า หากประเทศไทยต้องการสร้างผลงานวิจัยให้ก้าวสู่ระดับโลก เรื่องจริยธรรมการวิจัยก็เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญ และเห็นด้วยกับการจัดตั้งหน่วยงานด้านจริยธรรมการวิจัย แต่จากกรณีศึกษาต่างๆ ที่ท่านวิทยากรนำเสนอ ผศ.ดร.دنุพล มีข้อคิดเห็นว่า ต้องให้ความสำคัญกับด้านจริยธรรมการวิจัยตั้งแต่ระดับพื้นฐาน เนื่องจากนักศึกษาหลายคนไม่มีความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยเลย จึงมีโอกาสที่จะทำผิดทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ดังนั้น เราอาจต้องมีการปูพื้นฐาน และสร้างความตระหนักด้านจริยธรรมการวิจัยให้แก่ นักศึกษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้ ผศ.ดร.دنุพล จะนำคู่มือและเอกสารของ สวทช. ไปประชาสัมพันธ์

ต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้ทางมหาวิทยาลัยจะมีกลไกต่างๆ มีการจัดตั้งคณะกรรมการการดูแลประเด็นนี้ แต่ในส่วนของคณะกรรมการในระดับประเทศนั้น ผศ.ดร.ดนุพล ให้ข้อคิดเห็นว่า ในการกำกับดูแลหรือการพิจารณาประเด็นด้านจริยธรรมการวิจัยในบางกรณีนั้น อาจต้องใช้ความยืดหยุ่นในการตัดสิน ดังนั้น หากมีการกำหนดใช้เกณฑ์กลางในการตัดสินอาจไม่เหมาะสมนัก

ดร.ดรุณี ชูประยูร ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยเกริก ให้ข้อมูลว่า ในขณะนี้ มหาวิทยาลัยเกริกกำลังเตรียมการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา ซึ่งทางมหาวิทยาลัยจะนำประเด็นสำคัญจากการประชุมในวันนี้ไปเพิ่มเติมและปรับใช้ในการดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาต่อไป

ผศ.พัชรินทร์ พันธุ์แน่น หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก กล่าวเสริมว่า การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเกริกมีลักษณะเป็นการจัดตั้งคณะกรรมการภายใน และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก โดยการตีพิมพ์บทความวิจัยจะมีการตรวจสอบทั้งจากคณะกรรมการภายในและภายนอก รวมถึงการตรวจสอบผ่านฐานข้อมูล TCI สำหรับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยจะเน้นงานวิจัยฐานชุมชน (Community Based Research; CBR) โดยจะมีนักวิจัยชาวบ้านร่วมทำวิจัยด้วย ทั้งนี้ กลไกการควบคุมงานวิจัยฐานชุมชนนั้นจะดำเนินการควบคุมคุณภาพของงานวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากแหล่งทุน เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และเครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะทางของ CBR เป็นผู้ตรวจสอบ

รศ.ดร.สุบิน ยุระรัช ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม ให้ข้อมูลว่า มหาวิทยาลัยศรีปทุมมีวารสารของมหาวิทยาลัยอยู่ทั้งหมด 5 ฉบับ ซึ่งทางวารสารได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นการคัดลอกผลงานวิชาการเป็นอย่างมาก โดยหากพบว่ามีกรณีพิพาท หรือข้อมูลไม่น่าเชื่อถือ กองบรรณาธิการของวารสารจะปฏิเสธการรับบทความทันที ในด้านการให้ทุนวิจัย ทางมหาวิทยาลัยมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานวิชาการ ตั้งแต่ขั้นตอนการเสนอโครงการงานวิจัยเพื่อขอทุนจนถึงการปิดเล่ม รวมถึงการหาที่ปรึกษาโครงการวิจัยทุกเรื่องจะใช้ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการวิจัย ในส่วนของการขอตำแหน่งวิชาการของอาจารย์จะมีคณะกรรมการกลั่นกรองพิจารณาโดยเฉพาะ

รศ.จิตราภา กุณฺทลบุตร รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ให้ข้อมูลว่า มหาวิทยาลัยมีการดำเนินงานเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ และใช้มาตรการการตักเตือน นอกจากนี้ รศ.จิตราภา ให้ข้อคิดเห็นว่า ความบกพร่องด้านจริยธรรมการวิจัยที่เกิดขึ้นนั้น มีสาเหตุมาจากวัฒนธรรมที่ทำให้อาจารย์และนักศึกษาไม่ตระหนักถึงจริยธรรมการวิจัยเท่าที่ควร

ดร.พงษ์สุดา (ภูมะชน) ผ่องธัญญา ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี บริษัท เอสซีจี เพเปอร์ จำกัด (มหาชน) ให้ข้อมูลว่า ทางศูนย์มีรูปแบบการทำงานวิจัยเพื่อนำไปสู่ธุรกิจการค้า โดยมีการเน้นย้ำในเรื่องการผลิตผลงานที่ไม่ซ้ำกับผู้อื่น ไม่มีการลอกเลียนแบบ ไม่มีการสร้างข้อมูล และต้องสามารถจดสิทธิบัตรได้ ซึ่งงานวิจัยต่างๆ ของทางศูนย์มีทั้งที่ดำเนินงานโดยนักวิจัยภายในศูนย์เอง และดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายต่างๆ เช่น สวทช. มหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ดร.พงษ์สุดา ให้ข้อคิดเห็นในมุมมองของภาคเอกชนเพิ่มเติมว่า เป็นเรื่องที่ดีหากสถาบันต่างๆ มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลด้านจริยธรรมการวิจัย จะช่วยสร้างความมั่นใจให้ภาคเอกชนได้เช่นกัน

ศ.นพ.ประสิทธิ์ ให้ข้อคิดเห็น และสรุปประเด็นวิธีการแก้ปัญหาที่สำคัญต่างๆ ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การสอนและการสร้างความเข้าใจว่า สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ประเด็นที่ 2 ความผิดปกติซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการให้รางวัลและการลงโทษที่มาก

เกินไป เช่น การให้รางวัลการตีพิมพ์มากเกินไป ซึ่งเป็นเรื่องกระบวนการบริหารของมหาวิทยาลัย และประเด็นที่ 3 ในแง่ของการสอบสวนและกระบวนการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย ซึ่งมีกระบวนการจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้อง และหากไม่มีกระบวนการปกป้องผู้เกี่ยวข้องที่ดี ผู้สอบสวนจะไม่ได้ข้อมูลที่สำคัญ ทั้งนี้ กระบวนการสอบสวนทางจริยธรรมการวิจัยนั้นจะแตกต่างจากกระบวนการสอบสวนทางวินัย เนื่องจากหลักฐานต่างๆ อยู่ในมือของนักวิจัย ดังนั้น การพิสูจน์ความบริสุทธิ์เป็นหน้าที่ของนักวิจัย ไม่ใช่หน้าที่ของผู้สอบสวน ศ.นพ.ประสิทธิ์ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า โดยหลักการ ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ มีความจำเป็น เนื่องจาก ในอนาคตโครงการต่างๆ จะเป็นโครงการที่ร่วมกันทำโดยหลายมหาวิทยาลัย มีนักวิจัยหลากหลายสาขา มีงานทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และงานชุมชนรวมอยู่ในโครงการเดียวกัน ดังนั้น ควรต้องมีความเข้าใจร่วมกันว่า เราจะมีวิธีการทำงานกลางร่วมกันอย่างไร

คุณฐิติวรรณ เกิดสมบุญ ผู้อำนวยการ ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช. ให้ข้อมูลเป้าหมาย นโยบาย แผนการดำเนินงาน และแนะนำภารกิจของฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยที่ได้ดำเนินการมา

ดร.จรงค์ กล่าวโดยสรุปว่า หากมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อกำกับดูแลด้านจริยธรรมการวิจัยทั้งในเชิงรุก เชิงรับ รวมถึงการดูแลที่ครอบคลุมทั้งสายวิทยาศาสตร์ และสายสังคมศาสตร์ จะสามารถช่วยลดภาระงานของแต่ละมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างมาก โดยทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะนำแนวทางการดำเนินการของ สวทช. มาปรับใช้ และพัฒนาให้เหมาะสมกับมหาวิทยาลัย อีกทั้งจะดำเนินการจัดตั้งฝ่ายงานดูแลด้านจริยธรรมการวิจัย โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อให้งานวิจัย รวมถึงงานบริการวิชาการต่างๆ มีมาตรฐานและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ปิดประชุม เวลา 12:19 น.

นางสาวรัตนพรรณ ภูมิตัน
ผู้จัดรายงานการประชุม
นางฐิติวรรณ เกิดสมบุญ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม